

Ya Hu Ve Adem 2 Bölüm Adem Ve Evrim 27

– KENAN KOÇ · 09 Şubat 2017

Terimler:

Zahir: Görünen, bilinen, açık seçik ortada olan... Algıladığımız efal alemine ait olan herşey.

Batın: Gayba ait, görünmez, normal algılarımızla bilinmez, gizli. Algılayamadığımız Zat, esma ve mana alemlerine ait olan her şey.

Münezzeh: Uzak, temiz, saf, pak, arı.

Müsebbib-ül esbab: Allah'ın nedenlerin nedeni olma vasfı.

Muhal: Akla uygun olmayan. Felsefi olarak ve mantıken olması düşünülemeyen her şey...

Vacibul vücut: Allah'ın, zorunlu varlık, varlığı kendinden olan varlık olduğunu belirtir vasfı.

Mutlak: Hiçbir şeye bağlı olmadan kendi başına varolma, saltlık, kesin ve katilik.

İzafi varlıklar: Başka şeylerle bağlantılı, iniltili, ilişkili olarak, başka şeylere nisbetle oluyor olan varlıklar, relatif varlıklar.

Mümkinat alemi: Tüm varlıklar bir var bir yok olabilen, varlıkları yokluklarıyla eşit derecede mümkün olabilen, mümkün varlıklardır ve mümkünat alemi olarak adlandırılır.

Müşahade edilebilir: Gözlenebilir, bilinebilir.

Zerre: Düşünülebilecek en küçük varlık.

Küll: Bütün, toplam.

Sünnetullah: Allah'ın alemlerin yaratılması için taktir ettiği sistem; sadece kendi dilemesine bağlı olan yaratma tarzı.

Tasavvuf: Allah'ın niteliğini ve evrenin oluşumunu Mutlak varlığın birliğiyle açıklayan dini ve felsefi akım, İslam gizemciliği, İslami mistizm.

Kaim: Mutlak varlığın sadece kendi varlığından dolayı oluşta oluyor olması ve tüm varlıkların, Mutlak varlıktan ve bu Mutlak varlıkla ayakta duruyor olma hali.

Kesret: Çokluk, bölünmüşlük...

Ahadiyet: Bölünmez, parçalanamaz, kendinden başka bir şey olmayan Bir, Tümel teklik.

Vahidiyet: Parçalardan oluştuğu gözlenen alemlerin birliği.

Rahmaniyet: Allah'ın tüm yaratıkları kapsayan sevgi, şefkat ve merhamet alanı.

İslam: Kelime anlamıyla huzur barış ve güvenlik.

Tecelli: Görünme, belirme, ortaya çıkma, özdeki batın halden dıştaki zahir hale gelme, zuhur etme.

İzafi: Başka şeylerle bağlantılı olarak, başka şeylere nisbetle vaki olma, relatif, görelî, bakana göre belirme, özneye göre olan gerçeklik, subjektivite.

Genesis: Hilkat, yaradılış, başlangıç noktası, tekvin, Eski ahid'in (Tevrat) ilk bölümü.

Nokta-i kübra makamı: Hiçlik olarak, herşeyi kapsayan sonsuz küçüklükteki nokta.

Latif: Gözle görünemeyecek kadar ince, Allah'ın ismi olarak da, nasıl yapıldığına nüfuz edilemeyen en ince işlerin bile bütün inceliklerini bilen, işleri o nüfuz edilmez boyuttan olduran demektir.

Arş: İslam'a göre göğün en yüksek katı. Sufi yorumla, Allah'ın salt Zat'ını yani hiçlik makamını, Hu'nun mekanını belirtir en temel boyutsal katman.

Hu: Allah'ın hiçlik anlamına gelen ismi, O.

Sufi: Sırrı, batını, gizemci, mistik, tasavvufa ait, mutasavvıf.

Alim: Allah'ın, ezeli ve ebedi, her şeyi her yönüyle kuşatmış tek mutlak ilim sahibi olduğunu ifade eden bir isimdir.

İfrat ve Tefrit: İfrat, bir konu üzerinde çok aşırıya gitme, tefrit ise çok geri kalma anlamına gelir. Bu kavramlar düşünülebiyecek her şeye uyarlanabilir. Örneğin israf ifrat, cimrilik tefrittir.

Allah'ın vechi: Allah'ın yüzü.

İkilik alemleri: Kesret, şu algılarımızla bildiğimiz alem, bölünmüşlük.

Gayb alemleri: İnsan bilincine kapalı, bildiğimiz bu alemlerin özündeki oluşturucu alemleri ve en son tahlilde Hu'nun mekanını simgeleyen bilinmezlik alemleri.

Tevil: İslam alimleri, Kur'an ayetleri ve hadislere dayanarak bir ayeti yorumlamak.

İnsan-ı Kamil: Olgunlaşmış, kemale ermiş insan.

Efal alemleri: Bildiğimiz bu alem, kesret, ikilik alemleri.

Esmâ alemleri: Allah'ın sıfatlarının tecelli ettiği ve efal ve mana alemlerinin de oluşturucusu olan, Allah'ın zatına en yakın alemsel katman.

Eşref-i mahlûkat: Yaratılmışların en şerefli.

Takva: Bilincin Allah'ı bilme hali ve bunun pratiği olan Allah'a karşı sorumluluk bilincini yaşama geçirme durumu.

Kelam: Söz, laf, sesli yada sessiz, kelimelere dökülmüş her şey.

Cüzzî irade: Kısmi irade. İnsan cin ve şeytanın sahip olduğu, İlahi iradenin, şahsi iradeye serbestlik hakkı tanınması halinin neticesinde birimde kendi seçimiyle oluşan istenç.

Tesbih: Dini literatürde, Allah'ı tenzih etmek, yani mutlak ve en kutsî Zat'ı inanç, söz ve amel bakımından layık olmadığı her türlü kusurdan arı ve uzak tutmaktır.

Mana (Melekut) alemleri: Allah'ın zatına yani Hu'nun mekanına, esmâ alemlerinden sonra en yakın alem. Efal alemlerinin efal alemine en yakın oluşturucu özü. Melekler alemleri.

Allah'ın cemal ve celali: Allah'ın rahmet ve gazap, yumuşaklık ve sertlik, vb. ifade eden sıfatlarının iki grup halinde toplanması.

Rab: Allah'ın, kulu halden hale dönüştürerek terbiye etme vasfı. Kelime anlamıyla terbiye edici demektir.

Nübüvvet: Peygamberlik; Allah'tan ve O'na özsel olarak en yakın birimler olan meleklerden vahy alabilme hali.

Entropi İlkesi: Termodinamiğin ikinci kanunu olan bu ilke, bir fiziksel sistemin ne kadar düzenlenmemiş olduğunu, düzenden düzensizliğe veya organize olmuşluktan dağılmaya geçişi gösteren niceliksel bir

ölçüdür ki, bu ölçü daima kapalı bir sistemde düzensizliğin ya da dağınıklığın her zaman arttığını söyler. Ancak bu değer sonsuz değildir. Yani entropi artışının bir sınırı, gelebileceği maksimum bir değeri vardır. Bunu belirleyen şey ise, (ısı sisteminde) sıcak uçtan soğuk uca olan akışın belli bir dengeye ulaşmasıdır. Böylece belli bir dengeye oturmuş olan sistemde hareket ve değişim artık gözlemlenmez. Bu yüzden yalıtılmış olan sistemlerde entropi olmaksızın hiçbir olay (hareket) meydana gelemez.

Homo Sapiens: İnsansı türlerin evrimsel aşamalardan geçerek bu günkü insan haline dönüştükleri ilk türdür. Bu açıdan, insanın bilimsel ismidir. Latince "akıllı adam" anlamına gelir. Bugün yaşayan insanlar üzerinde yapılan bazı genetik araştırmalar bu türün yaklaşık 150 bin yıl önce Afrika kıtasında ortaya çıktığını ve oradan dünyaya yayıldığını göstermiştir. Bu türün 30 bin yıl önce Avrupa'da soyu tükenmiş Neandertaller ile aynı zamanda yaşadığı ve bu iki türün birbirleriyle karşılaştığına dair arkeolojik kanıtlar da mevcuttur. Kimi görüşler de, Neandertaller direkt olarak bu günkü insanların atası olmasalar da, bu iki türün zaman zaman birlikte üremiş olabileceğini, dolayısıyla da günümüz insanının kökeninde Neandertaller'in de olduğunu iddia etmektedir. Etiyopya'da, 160 bin yıl öncesine ait fosilleşmiş üç kafatası bulunmuştu. Yapılan incelemeler sonrasında; iki yetişkin ve bir çocuğa ait kafataslarının modern insana en yakın ve en eski buluntular olduğu ortaya çıktı. Bu fosillerden önce, modern Homo sapiens'lere ait en erken döneme ait fosiller Etiyopya, Güney Afrika ve İsrail'de bulunmuştu ancak bunların tarihi 100 bin yıldan eskiye gitmiyordu. Bu kafatasları, 1997 yılında Etiyopya'nın baş kenti Addis Ababa'nın 300 km kuzeydoğusunda Herto kasabası ile Arid vadisi sınırında bulunan orta Awash nehri yakınında bulunmuşlardı. Fosiller volkanik kül katmanlarının arasına gömülmüşlerdi. Proje kapsamında çalışan jeologlar bunların 160 bin yıllık olduğunu açıklamışlardı. Fosiller kötü bir şekilde parçalanmıştı, onların temizlenip birleştirilmesi yıllar aldı. Araştırmalarda 600 tane taş alet bulunmuştu, bunlar arasında el baltaları da vardı. Tüm örnekler, Addis Ababa'daki Ulusal Müze'de incelendi. Stanford'dan Dr. Klein, ortaya çıkarılan bu kafataslarının bize kanıtladığı en önemli noktanın, Avrupa'da sadece Neandertal'ler yaşarken, Afrika'daki insanın bizim bugünkü halimize son derece benzer bir duruma ulaştığını göstermesi olduğunu belirtti.

Varyasyon, Mutasyon ve Doğal seçim: Modifikasyon(varyasyon), çevre koşullarının etkisiyle canlının genetik yapısındaki şu ya da bu genin zorunlu veya tercihli olarak uyarılması ya da işlevlerin teşvik edilmesi, güçlendirilmesi sonucunda dış görünüşünde (fenotip) ortaya çıkan kalıtsal olmayan ve evrimsel önemi pek bulunmayan (kalıtsal olmayan varyasyonlar) veya kalıtsal olarak aktarılabilen (nokta mutasyonları ve kromozom değişimleri) değişikliklerdir. Genlere işlemiş ve dolayısıyla kalıtsal olan modifikasyonlara mutasyon denir. Nokta mutasyonları, başta morötesi, yüksek enerjili X, gama, alfa ve beta ışınları olmak üzere; kimyasal maddeler ve fiziksel etmenlerin DNA'nın yapısını doğrudan etkileyebilmesi sonucu oluşur. Canlılığın evriminde lokomotif görevi üstlenen, kromozom değişimi sonucu olan mutasyonlar ise, yararlı yada zararlı mutasyonlardan çok, nötr olanlardır. Bunlar proteinlerin belirli amino asitlerini değiştirirler. Ortam değiştiğinde o güne kadar etkisiz olan bu mutasyonlar, yeni ortamda canlının ayakta kalabilmesini sağlayabilir. Örneğin hiç antibiyotikle karşılaşmamış bir bakteri kolonisinden bazı bireyler antibiyotikli bir ortamda yaşamaya devam edebilirler. Bu bakterilerde

meydana gelmiş nötr mutasyonlar, daha önceleri kendilerini belli etmeseler dahi, bakterileri antibiyotiklere karşı dirençli hale getirmiştir. Doğal seçm ise ortam koşullarına uyaman birey ve/veya türlerin elimine edilerek gelecek tür ve kuşakların ortam koşullarına uyan birey ve/veya türlerden oluşmasıdır. Birçok gen pleiotropiktir, yani canlının birden fazla özelliği üzerinde etkilidir. Doğal seçim bu özelliklerden birinin yararına, diğerinin zararına da çalışabilir. Doğal seçilimin etkisinin artırılması, popülasyondaki gen çeşitliliğini artırır. Dolayısıyla mutasyon her ne kadar popülasyon kararlılığını karıştırırsa da, doğal seçim için uygun bir zemin meydana getirmesi nedeniyle evrimsel çeşitlenmede itici gücü oluşturur. Tüm canlılarda, her ne yolla olursa olsun yeni özellikler o türün geleceğini tehlikeye atmayacak kadar teşvik edilir. Fakat doğal seçimle aşırı uçlar çoğunlukla ayıklandığı için sonuçta dengelenmiş polimorfizm dediğimiz, o ortam için en uygun boyutlar elde edilir. Örneğin, insan beyninin büyümesi, başarısı için koşuldur. Fakat sürekli büyümesi teşvik edilen kafanın, ananın çatı kemiğinden geçememesi de söz konusudur. Bu nedenle ananın simfıs açıklığı, kafa büyüklüğünün optimum olmasını sağlamıştır. Başka bir örnek ise, kavakların güneşe ulaşmak için boylarını sürekli uzatmalarının, uzun boylu kavakların rüzgârla devrilme seçilimiyle dengelenmesidir. Bu nedenle her bölge için optimum (rüzgar-güneş ilişkisi) boy belirlenir. Biz geniş bir popülasyonda en uzun kavağı elde etmek istiyorsak derelere, en kısa olanı istersek dağlara gitmeliyiz. (Kaynaklar: Demirsoy, A., Kalıtım ve Evrim, Ankara, 1996; Demirsoy, A., Yaşamın Temel Kuralları, Ankara, 1998)

Primatlar: İnsana yakın ve uzak maymun türleridir. Boyutları ve formları yüksek çeşitlilik gösteren, beyin organizasyonu en iyi gelişmiş memelilerdir. Çoğunluğu ağaç üzerinde yaşamaya uyum geliştirmiştir. Göz çukurları, kapalı bir kemikle çevrelemiştir. Köprücük kemikleri ve kör bağırsak, tüm türlerde mevcuttur. Üyelerdeki baş parmaklar, kavrama hareketini yapmaya uygundur. Parmaklarda yassı tırnaklar ya da pençe bulunur. Beyindeki koku lobu küçülmüştür. Büyük bir kısım bitkisel beslenir. Değişik derecelerde sosyal yaşam tarzları görülür. İkel maymunlar ile maymunlar ve insansı maymunlar olmak üzere İki alt takım halinde incelenirler. Primatlar tüm dünyaya yayılmışlardır. İnsan dışındaki primatlar başlıca Amerika, Afrika ve Asya da bulunurlar. Ayrıca, fosil bulguları, pek çok türün Avrupa'da da yaşamış olduğunu gösterir.

Kambriyen Dönem: Kambriyen kayaç sistemlerinin oluştuğu jeolojik zaman dilimidir. Günümüzden 545 milyon yıl önce başlayıp, 495 milyon yıl önce sona erdiği kabul edilir. Kambriyen Dönem, gezegenin tüm tarihi boyunca, yaşamın çeşitliliği ve yaygınlığı yönünden en parlak zaman aralığıdır. Kabuklu canlılara ait ilk fosiller bulunmuş, hayvanların hızlı evrimi ve çeşitlenmesi gerçekleşmiştir. Günümüz hayvan şubelerinin hemen hepsi Kambriyen'de çeşitlenip, fosil kayıtlarına girmiş, günümüz hayvanlarının kullandıkları da dahil olmak üzere tüm vücut planları bu dönemde ortaya çıkmıştır. İlk omurgalı deniz canlılarının ortaya çıkışı da Kambriyen dönemde olmuştur. Kambriyen Dönem boyunca karalarda, mikroorganizmalar ve algler dışında yaşam görülmemektedir.

Dinazorlar: Bilim dünyası dinazorlarla gerçek anlamda, 19. yüzyılın ortalarında yaşayan İngiliz doğabilimci Sir Richard Owen'ın çalışmalarıyla ilgilenmeye başladı. Owen bu hayvanları, 1841 yılında,

Yunanca "deinos" (korkunç) ve "saurus" (kertenkele) anlamına gelen iki sözcüğün bileşiminden oluşmuş "dinozor" adıyla adlandırdı. Ancak dinozor fosillerine yönelik büyük çalışmalar, 20. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleştirildi. Nitekim, bu hayvanların 600 kadar çeşidinin yüzde 40'ı, 1970 yılından sonra bulundu. 1996-1999 yılları arasında, Chicago Field Museum, Illinois, California ve Antananarivo Üniversitelerinin ortaklaşa düzenledikleri bir kazıda, Madagaskar'ın dağlık bölgelerinde, bugüne kadar hiç bilinmeyen ve dünyanın en eski dinozorları oldukları sanılan birtakım fosillere rastlandı. Oysa bu araştırmaya kadar, dünyanın en eski dinozor cinsi olarak, Arjantin'deki Ischigualasto Çukuru'nda bulunan "Herrerasaurus" ve "Eoraptor" cinsleri kabul ediliyordu. Bu cinslerin günümüzden 225 milyon yıl önce yaşadıkları saptanmıştı. Şimdi son bulgularla dinozorların geçmişi bu tarihten de geriye gidiyor. Bilimsel araştırmalar dinozorların tarih öncesi, dünyanın her kıtasında yaşadıklarını gösteriyor. Son olarak 1986 yılında Antarktika'da zırhlı bir "Ankylosaurus"a ait fosil ve bir "Drnithopood" iskeletinin bir bölümü ortaya çıkarıldı. Alaska'da elde edilen dinozor bulgularıyla birlikte, onların Kuzey Kutbu enlemlerinde de yaşadıkları kanıtlandı. Yaklaşık 160 milyon yıl önce, dinozorlar yerküre üstündeki en geniş hayvan topluluğuydu. Ancak, günümüzden 65 milyon yıl önce, çok kısa bir sürede soyları tükendi. Dinozorların neden yok olduğu sorusunun yanıtı yıllarca araştırıldı ve sağlam verilere dayalı bir çok teoriler üretildi ancak kesin olarak cevaplanamadı. Dinozorların oradan kalkmasıyla, bu ürkütücü yaratıkların yanı sıra yaşamlarını belli belirsiz sürdüren memeliler tüm gezegene yayıldı. Dinozorların boşalması, memelilerin git gide gelişerek çoğalmalarını, en son dinozorlardan 61 milyon yıl sonra uzak atalarımızın ortaya çıkmasını sağlamıştı.

Arketip: Bir şeyin orijinali anlamına gelen arketip, kolektif bilinçdışı kavramını 1919 yılında ortaya atan C.G. Jung'un "İçgüdüler eylemleri belirliyorsay, arketipler de kavrayışları belirler. Hatta arketip aracılığıyla bilinçdışı kavrayış, içgüdünün biçimini oluşturur." sözüyle psikolojideki anlamını bulur. Yani arketip, içgüdünün oto portresidir, denebilir. Maddi değil, imgeseldir. Onlar, başlangıçta varolan düşüncelerdir. Derin geçmişimizdeki yakın ve/veya uzak atalarımızdan bize kadar gelen önsel ve ilksel algılama tarzlarıdır.